

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบพรรณนาหาความสัมพันธ์ (correlation descriptive study) เพื่อศึกษาภาวะซึมเศร้าและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้าของชาวเขา อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่อยู่บนพื้นราบ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน จำนวน 1,913 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2553)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้จากการใช้ตารางประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างในบุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2547) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 ราย โดยกำหนดคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. มีอายุ 18 ปีขึ้นไป
2. สามารถสื่อสารภาษาไทยได้
3. ยินยอมให้ความร่วมมือในการศึกษา

การศึกษานี้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ครบจำนวน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากแบบไม่แทนที่ (sampling without replacement)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง มีข้อความทั้งปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของชาวเขาที่อยู่บนพื้นราบประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ ระดับการศึกษา การเจ็บป่วย และลักษณะครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบประเมินภาวะซึมเศร้า ผู้ศึกษาใช้แบบประเมินภาวะซึมเศร้าของ เบ็ค (Beck Depression Inventory : BDI-1A) ซึ่งแปลและทดลองใช้ โดย มุกดา ศรียงค์ (ลัดดา แสนสีหา,

2536) ซึ่งค่าความตรงของเครื่องมือต้นฉบับ $r = 0.86$ ซึ่งแบบประเมินภาษาไทยมีค่าความตรงสูง แบบประเมินภาวะซึมเศร้าประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้า จำนวน 21 ข้อ โดยเป็น ข้อคำถามเกี่ยวกับอาการทางจิตใจ 15 ข้อ ได้แก่ อารมณ์เศร้า (sadness) การมองโลกในแง่ร้าย (pessimism) ความรู้สึกผิด (guilt) การคาดหวังว่าจะถูกลงโทษ (expectation of punishment) การไม่ชอบตนเอง (self-dislike) การตำหนิตนเอง (self accusation) การคิดอยากฆ่าตัวตาย (suicidal ideation) การร้องไห้ (crying) ความหงุดหงิด (irritability) การแยกตัวออกจากสังคม (social withdrawal) การลังเลในการตัดสินใจ (indecisiveness) และเป็นคำถามเกี่ยวกับอาการทางกาย 6 ข้อ มีความจำกััดในการทำงาน (work inhabitation) การนอนไม่หลับ (insomnia) ความอ่อนเพลียของร่างกาย (fatigability) การเบื่ออาหาร (loss of appetite) น้ำหนักลด (weight loss) และการขาดความสนใจทางเพศ (loss of libido) โดยแต่ละข้อ ประกอบด้วย 4 ตัวเลือก เริ่มตั้งแต่ไม่มีอาการหรือมีอาการเล็กน้อย (คะแนน 0) ต่อเนื่องไปจนถึงอาการรุนแรง (คะแนน 3) ให้เลือกตอบ 1 ข้อ การให้คะแนนในแต่ละคำตอบให้เป็น 0, 1, 2 และ 3 คะแนน ตามลำดับความรุนแรงของภาวะซึมเศร้า แล้วนับคะแนนในทุกข้อคำถามรวมกัน ซึ่งค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0 ถึง 63 หลังจากนั้นแบ่งระดับภาวะซึมเศร้าเป็น 4 ระดับ (Beck, 1967) ดังนี้

0-9	คะแนน	ไม่มีภาวะซึมเศร้า (normal depression)
10-16	คะแนน	มีภาวะซึมเศร้าระดับน้อย (mild depression)
17-29	คะแนน	มีภาวะซึมเศร้าระดับปานกลาง (moderate depression)
30-63	คะแนน	มีภาวะซึมเศร้าระดับรุนแรง (severe depression)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ความตรงของเนื้อหา (Content validity)

แบบประเมินภาวะซึมเศร้าของ เบ็ค (Beck Depression Inventory : BDI-1A) ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาไม่ได้หาความตรง (validity) ของเครื่องมือ เนื่องจากเป็นเครื่องมือฉบับเดิมที่แปลและทดลองใช้โดย มุกดา ศรีรงค์ ทั้งหมด ไม่ได้มีการแก้ไขหรือดัดแปลง

ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้ศึกษาได้นำแบบประเมินภาวะซึมเศร้าไปหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือ โดยทดลองในชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่อยู่บนพื้นราบ จำนวน 10 ราย ที่มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษาในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้

สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Polit&Hugler, 1999)

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้นำโครงการค้นคว้าแบบอิสระผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากนั้นผู้ศึกษาขออนุญาตถึงต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาการค้นคว้าอิสระ วิธีการดำเนินการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับก่อนเข้ารวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาให้ประชากรทราบ สอบถามถึงความสมัครใจของประชากรในการเข้าร่วมการศึกษา และมีสิทธิจะตอบตกลงหรือปฏิเสธในระหว่างที่เข้าร่วมทำการศึกษาในครั้งนี้ โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น พร้อมทั้งให้เซ็นยินยอม ซึ่งในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างสามารถออกจากการศึกษาในระหว่างการดำเนินการได้ตลอดเวลา ถ้าไม่สะดวกหรือไม่เต็มใจ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมดจะเก็บเป็นความลับ การอภิปรายข้อมูล จะไม่มีการเปิดเผยทำให้เกิดผลกระทบกับกลุ่มที่จะศึกษา และการนำเสนอข้อมูลจะเสนอผลการศึกษาในภาพรวมตามวัตถุประสงค์เท่านั้น ขณะตอบแบบสอบถาม หรือเมื่อทำการศึกษาแล้ว หากพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีภาวะซึมเศร้าอยู่ในระดับมากหรือรุนแรงจะพิจารณาส่งต่อเพื่อให้การช่วยเหลือต่อไป

ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงนายอำเภอบ้านโฮ่ง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขออนุญาตดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เมื่อได้รับหนังสืออนุมัติจากนายอำเภอบ้านโฮ่ง ผู้ศึกษาไปพบกับเจ้าพนักงานสถานีอนามัยบ้านห้วยหละ ผู้นำชุมชนตำบลป่าพญา อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นกำหนดวันในการรวบรวมข้อมูลแต่ละหมู่บ้าน และไปพบกับกลุ่มตัวอย่างตามวันที่กำหนดไว้

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แนะนำตัวชี้แจงรายละเอียดของการศึกษา การพิทักษ์สิทธิ์ของผู้เข้าร่วมการศึกษา และลงลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือในใบยินยอมเข้าร่วมการค้นคว้าแบบอิสระ ผู้ศึกษาอ่านแบบสอบถามด้วยตนเองให้กลุ่มตัวอย่างฟัง แล้วเลือกตอบโดยผู้ศึกษาเป็นผู้บันทึกคำตอบตามแบบสอบถาม ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล และ แบบประเมินภาวะซึมเศร้า

4. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้งหมดมาคิดคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic analysis) ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลคะแนนภาวะซึมเศร้า วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่เป็นจำนวน และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้า ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ การเจ็บป่วย และลักษณะครอบครัว โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square test)